

ЗЕМЕЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ. ПРАВОВА СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ

Як відомо, **земельні правовідносини** являють собою суспільні відносини, що виникають у сфері взаємодії суспільства з навколишнім природним середовищем і врегульовані нормами земельного права.

Земельні відносини є **особливим видом майнових відносин** щодо землі, які врегульовані земельним законодавством. Специфіка вказаних відносин, які пов'язаних перш за все з землею, обумовлена особливостями цього предмета регулювання, його складністю. Судить самі – земля визначається як об'єкт природи, просторово-територіального базису, території й основного засобу сільськогосподарського виробництва.

Виходячи з цього, земельні відносини різноманітні як за суб'єктами, так й за предметом і змістом правовідносин. При цьому для будь-яких земельних правовідносин обов'язковим об'єктом є земля. Що стосується суб'єктів цих відносин, для них всіх визначається комплекс прав і обов'язків, які мають універсальний характер; у земельних правовідносинах беруть участь не будь-які особи, а лише ті, які в установленому законом порядку можуть бути визнані спеціальними суб'єктами земельних правовідносин.

Ці обставини виокремлюють майнові земельні відносини серед інших майнових відносин, а також обумовлює публічний характер їх регулювання. Земельні правовідносини є правовою формою відповідної сфери майнових земельних відносин.

Розповсюдженою **класифікацією земельних відносин** є інституції права земельного. Тут зазвичай виділяються три групи відносин:

земельні правовідносини **у сфері права власності** на землю;

земельні правовідносини **у сфері здійснення права загального користування** землею;

земельні правовідносини **у сфері управління використання і охорони** земель.

У цих групах відносини щодо прав власності вважаються основними, базовими. Вони встановлюють приналежність земель до різних форм власності і визначають власників.

Тоді як відносини щодо прав на землю мають похідний від відносин власності. Вони виникають виникають тоді, виникає процес передачі прав на земельну ділянку від власника іншим особам. При цьому між власником і набувачем виникають правовідносини землекористування, у межах яких обидві сторони беруть на себе взаємні права й обов'язки. Ця група земельних правовідносини має дві підгрупи:

правовідносини, які мають характер речових прав (право постійного користування земельними ділянками, земельний сервітут);

правовідносини, які мають зобов'язальний характер (оренда, застава, іпотека).

Правовідносини щодо управління використанням і охороною земель виникають тоді, коли держава або місцеві органи влади виконують відповідні управлінські функції, наприклад, надання у власність чи в користування земельних ділянок; видача та реєстрація відповідних документів; ведення державного земельного кадастру.

Важливим фактором земельних правовідносин є роль держави у цих відносинах. Вона, тобто держава, регулює земельні відносини перш за все в якості органу влади. До такого владного регулювання входять такі складові (перелік не є вичерпним):

- обов'язковість приписів при веденні державного земельного кадастру;
- обов'язковість встановлених санітарних і ветеринарних правил;
- обов'язковість вимог щодо охорони природи;
- земельно-планові обмеження і приписи.

Таким чином складається ситуація, коли будучи власником землі, держава виступає в ролі господарюючого суб'єкта, особливо зацікавленого в найбільш продуктивному і раціональному використанні належної їй землі.

Отже, висновок такий: земельні правовідносини – це суспільні відносини з приводу володіння, користування, розпорядження та управління землею на державному, господарському і внутрігосподарському рівнях як об'єктом господарювання, так і засобами виробництва у сільському господарстві.

Виходячи з цього, земельні правовідносини охоплюють широке коло питань економічного (виробничого) і правового характеру. В основі земельних відносин постає категорія власності на землю. Тому зміну і розвиток земельних правовідносин пов'язаний з раціональною зміною і розвитком форм власності на землю. Земельні відносини як складова виробничих відносин можуть бути як стимулюючим, так і стримуючим фактором у розвитку продуктивних сил, тобто взмозі виконувати важливу регулятивну соціально-економічну функцію.

Що стосується законодавства земельного, то воно в Україні побудовано по класичній схемі, коли на підставі приписів Конституції України будується вертикаль нормативних актів – Земельного кодексу України, інших профільних законів і пов'язаних підзаконних нормативних актів.

При цьому наразі багато фахівців не вважають земельне законодавство досконалим кодифікованим. Допомогти у цьому покликає земельна реформа 2020 року (вона базується на впровадженні ринку землі), яка дещо загальмувалась через відомі події в державі (зокрема й через пандемію і карантинні заходи). Тобто ця робота ще попереду.

У цьому збірнику надаємо основні актуальні на кінець 2020 року нормативні акти земельного законодавства, а також сучасну судову практику у вигляді правових позицій Верховного Суду у справах із земельних правовідносин.

Зміст

ЗЕМЕЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ. ПРАВОВА СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ	3
ЗЕМЕЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ	5
Розділ I. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА.....	9
Глава 1. Основні положення.....	9
Стаття 1. Земля – основне національне багатство.....	9
Стаття 2. Земельні відносини	9
Стаття 3. Регулювання земельних відносин	9
Стаття 4. Земельне законодавство та його завдання.....	9
Стаття 5. Принципи земельного законодавства	9
Глава 2. Повноваження Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування в галузі земельних відносин	10
Стаття 6. Повноваження Верховної Ради України в галузі земельних відносин.....	10
Стаття 7. Повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим у галузі земельних відносин	10
Стаття 8. Повноваження обласних рад у галузі земельних відносин.....	11
Стаття 9. Повноваження Київської і Севастопольської міських рад у галузі земельних відносин	11
Стаття 10. Повноваження районних рад у галузі земельних відносин	12
Стаття 11. Повноваження районних у містах рад у галузі земельних відносин.....	13
Стаття 12. Повноваження сільських, селищних, міських рад та їх виконавчих органів у галузі земельних відносин.....	13
Глава 3. Повноваження органів виконавчої влади в галузі земельних відносин.....	14
Стаття 13. Повноваження Кабінету Міністрів України в галузі земельних відносин.....	14
Стаття 14. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, у галузі земельних відносин	14
Стаття 141. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, у галузі земельних відносин.....	15
Стаття 142. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального	

використання, відтворення і охорони природних ресурсів, у галузі земельних відносин	15
Стаття 15. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин ..	16
Стаття 151. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.....	17
Стаття 152. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері здійснення державного нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, у сфері земельних відносин ..	18
Стаття 16. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим у галузі земельних відносин	19
Стаття 17. Повноваження місцевих державних адміністрацій у галузі земельних відносин	19
Стаття 171. Повноваження державних органів приватизації у галузі земельних відносин	20
Розділ II. ЗЕМЛІ УКРАЇНИ.....	21
Глава 4. Склад та цільове призначення земель України.....	21
Стаття 18. Склад земель.....	21
Стаття 19. Категорії земель	21
Стаття 20. Встановлення та зміна цільового призначення земельних ділянок	21
Стаття 21. Наслідки порушення порядку встановлення та зміни цільового призначення земель.....	24
Глава 5. Землі сільськогосподарського призначення.....	24
Стаття 22. Визначення земель сільськогосподарського призначення та порядок їх використання	24
Стаття 23. Пріоритетність земель сільськогосподарського призначення....	25
Стаття 24. Земельні ділянки державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій	26
Стаття 25. Приватизація земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій	26
Стаття 26. Використання земельних ділянок з меліоративними системами.....	27
Стаття 27. Збереження права на землю сільськогосподарських підприємств, установ та організацій, особистих селянських і фермерських господарств.....	28
Стаття 28. Земельні ділянки сільськогосподарських підприємств	28
Стаття 29. Визначення місця розташування земельних ділянок громадян при ліквідації сільськогосподарських підприємств, установ та організацій.....	28
Стаття 30. Розподіл несільськогосподарських угідь при ліквідації сільськогосподарських підприємств.....	28
Стаття 31. Землі фермерського господарства	29

Стаття 32. Приватизація земельних ділянок членами фермерських господарств	29
Стаття 33. Земельні ділянки особистих селянських господарств	29
Стаття 34. Землі для сінокосіння і випасання худоби.....	30
Стаття 35. Земельні ділянки для садівництва	30
Стаття 36. Земельні ділянки для городництва	30
Стаття 37. Право несільськогосподарських підприємств, установ та організацій на землю.....	31
Стаття 371. Особливості використання та розпорядження земельними ділянками, розташованими у масиві земель сільськогосподарського призначення, а також полезахисними лісовими смугами, які обмежують такий масив	31
Глава 6. Землі житлової та громадської забудови.....	33
Стаття 38. Визначення земель житлової та громадської забудови.....	33
Стаття 39. Використання земель житлової та громадської забудови.....	33
Стаття 40. Земельні ділянки для будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і гаражного будівництва.....	33
Стаття 41. Земельні ділянки житлово-будівельних (житлових) і гаражно-будівельних кооперативів.....	33
Стаття 42. Земельні ділянки багатоквартирних будинків	34
Глава 7. Землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення	34
Стаття 43. Землі природно-заповідного фонду	34
Стаття 44. Склад земель природно-заповідного фонду.....	34
Стаття 45. Використання земель природно-заповідного фонду	35
Стаття 46. Землі іншого природоохоронного призначення та їх використання	35
Глава 8. Землі оздоровчого призначення	35
Стаття 47. Визначення земель оздоровчого призначення	35
Стаття 48. Обмеження діяльності на землях оздоровчого призначення.....	35
Стаття 49. Використання земель оздоровчого призначення	35
Глава 9. Землі рекреаційного призначення	36
Стаття 50. Визначення земель рекреаційного призначення.....	36
Стаття 51. Склад земель рекреаційного призначення.....	36
Стаття 52. Використання земель рекреаційного призначення.....	36
Глава 10. Землі історико-культурного призначення	37
Стаття 53. Склад земель історико-культурного призначення.....	37
Стаття 54. Використання земель історико-культурного призначення.....	37
Глава 11. Землі лісгосподарського призначення	37
Стаття 55. Визначення земель лісгосподарського призначення.....	37
Стаття 56. Власність на землі лісгосподарського призначення	38
Стаття 57. Використання земель лісгосподарського призначення.....	38
Глава 12. Землі водного фонду	38

Стаття 58. Склад земель водного фонду	38
Стаття 59. Право на землі водного фонду.....	39
Стаття 60. Прибережні захисні смуги	40
Стаття 61. Обмеження у використанні земельних ділянок прибережних захисних смуг уздовж річок, навколо водойм та на островах.....	41
Стаття 62. Обмеження у використанні земельних ділянок прибережних захисних смуг уздовж морів, морських заток і лиманів та на островах у внутрішніх морських водах	42
Стаття 63. Смуги відведення	43
Стаття 64. Берегові смуги водних шляхів	43
Глава 13. Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	44
Стаття 65. Визначення земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.....	44
Стаття 66. Землі промисловості	44
Стаття 661. Землі індустріальних парків.....	44
Стаття 67. Землі транспорту.....	45
Стаття 68. Землі залізничного транспорту	45
Стаття 69. Землі морського транспорту	45
Стаття 70. Землі річкового транспорту	45
Стаття 71. Землі автомобільного транспорту та дорожнього господарства	46
Стаття 72. Землі авіаційного транспорту	46
Стаття 73. Землі трубопровідного транспорту	47
Стаття 74. Землі міського електротранспорту	47
Стаття 75. Землі зв'язку	47
Стаття 76. Землі енергетичної системи	47
Стаття 77. Землі оборони.....	48
Розділ III. ПРАВА НА ЗЕМЛЮ	48
Глава 14. Право власності на землю	48
Стаття 78. Зміст права власності на землю	48
Стаття 79. Земельна ділянка як об'єкт права власності.....	49
Стаття 791. Земельна ділянка як об'єкт цивільних прав	49
Стаття 80. Суб'єкти права власності на землю.....	51
Стаття 81. Право власності на землю громадян	51
Стаття 82. Право власності на землю юридичних осіб.....	51
Стаття 83. Право власності на землю територіальних громад.....	52
Стаття 84. Право власності на землю держави.....	54
Стаття 85. Право власності на землю іноземних держав.....	55
Стаття 86. Спільна власність на земельну ділянку	55
Стаття 87. Виникнення права спільної часткової власності на земельну ділянку	56
Стаття 88. Володіння, користування та розпорядження земельною ділянкою, що перебуває у спільній частковій власності	56

Стаття 89. Спільна сумісна власність на земельну ділянку	56
Стаття 891. Особливості набуття і реалізація права довірчої власності на земельні ділянки	57
Стаття 90. Права власників земельних ділянок.....	58
Стаття 91. Обов'язки власників земельних ділянок.....	58
Глава 15. Право користування землею	59
Стаття 92. Право постійного користування земельною ділянкою	59
Стаття 93. Право оренди земельної ділянки	60
Стаття 94. Право приватного партнера, зокрема концесіонера, на земельну ділянку	61
Стаття 95. Права землекористувачів	62
Стаття 96. Обов'язки землекористувачів	63
Стаття 97. Обов'язки підприємств, установ та організацій, що проводять розвідувальні роботи.....	63
Стаття 971. Обов'язки користувачів бурштиноносними надрами, що проводять розвідувальні роботи та/або видобування бурштину	64
Глава 16. Право земельного сервітуту.....	64
Стаття 98. Зміст права земельного сервітуту.....	64
Стаття 99. Види права земельного сервітуту.....	65
Стаття 100. Порядок встановлення земельних сервітутів	65
Стаття 101. Дія земельного сервітуту.....	66
Стаття 102. Припинення дії земельного сервітуту.....	66
Глава 161. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб або для забудови	67
Стаття 1021. Підстави набуття і зміст права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб або для забудови.....	67
Глава 17. Добросусідство	68
Стаття 103. Зміст добросусідства	68
Стаття 104. Попередження шкідливого впливу на сусідню земельну ділянку	69
Стаття 105. Наслідки проникнення на земельну ділянку гілок і коренів дерев	69
Стаття 106. Обов'язки щодо визначення спільних меж	69
Стаття 107. Відновлення меж.....	69
Стаття 108. Спільне використання межових споруд	70
Стаття 109. Використання дерев, які стоять на межі земельних ділянок	70
Глава 18. Обмеження прав на землю	70
Стаття 110. Поняття обмеження у використанні земельних ділянок, обтяження прав на земельну ділянку	70
Стаття 111. Обтяження прав на земельну ділянку, обмеження у використанні земель.....	71
Стаття 112. Охоронні зони	72
Стаття 113. Зони санітарної охорони	72

Стаття 114. Санітарно-захисні зони.....	72
Стаття 115. Зони особливого режиму використання земель.....	73
Розділ IV. НАБУТТЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ЗЕМЛЮ.....	73
Глава 19. Набуття права на землю громадянами та юридичними особами.....	73
Стаття 116. Підстави набуття права на землю із земель державної та комунальної власності	73
Стаття 117. Передача земельних ділянок державної власності у комунальну власність чи земельних ділянок комунальної власності у державну власність.....	74
Стаття 118. Порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами.....	75
Стаття 119. Набуття права на земельну ділянку за давністю користування (набувальна давність).....	78
Стаття 120. Перехід права на земельну ділянку у разі набуття права на жилий будинок, будівлю або споруду.....	78
Стаття 121. Норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам ..	79
Стаття 122. Повноваження органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування щодо передачі земельних ділянок у власність або у користування.....	80
Стаття 123. Порядок надання земельних ділянок державної або комунальної власності у користування	81
Стаття 124. Порядок передачі земельних ділянок в оренду.....	86
Стаття 125. Виникнення права на земельну ділянку	87
Стаття 126. Оформлення речових прав на земельну ділянку.....	87
Стаття 126.1. Поновлення договору оренди землі, договору про встановлення земельного сервітуту, договорів про надання права користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб або для забудови.....	88
Глава 20. ПРОДАЖ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК АБО ПРАВ НА НИХ НА ПІДСТАВІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ.....	88
Стаття 127. Продаж земельних ділянок державної чи комунальної власності або прав на них	88
Стаття 128. Порядок продажу земельних ділянок державної та комунальної власності громадянам та юридичним особам	89
Стаття 129. Особливості продажу земельних ділянок державної або комунальної власності іноземним державам, іноземним юридичним особам.....	92
Стаття 130. Покупці земель сільськогосподарського призначення.....	93
Стаття 131. Набуття права власності на земельні ділянки на підставі інших цивільно-правових угод	93
Стаття 132. Зміст угод про перехід права власності на земельні ділянки ..	93
Стаття 133. Застава земельних ділянок або прав на них	94

Глава 21. ПРОДАЖ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК АБО ПРАВ НА НИХ НА КОНКУРЕНТНИХ ЗАСАДАХ.....	95
Стаття 134. Обов'язковість продажу земельних ділянок державної чи комунальної власності або прав на них на конкурентних засадах (земельних торгах)	95
Стаття 135. Земельні торги.....	97
Стаття 136. Добір земельних ділянок державної чи комунальної власності та підготовка лотів для продажу на земельних торгах	100
Стаття 137. Підготовка до проведення та порядок проведення земельних торгів.....	102
Стаття 138. Встановлення результатів торгів	109
Стаття 139. Оприлюднення результатів земельних торгів	110
Глава 22. Припинення прав на землю	111
Стаття 140. Підстави припинення права власності на земельну ділянку ..	111
Стаття 141. Підстави припинення права користування земельною ділянкою	111
Стаття 142. Добровільна відмова від права власності або права постійного користування земельною ділянкою	112
Стаття 143. Підстави для примусового припинення прав на земельну ділянку	112
Стаття 144. Порядок припинення права користування земельними ділянками, які використовуються з порушенням земельного законодавства.....	113
Стаття 145. Припинення права власності на земельну ділянку особи, якій земельна ділянка не може належати на праві власності	113
Стаття 146. Викуп земельних ділянок для суспільних потреб.....	114
Стаття 147. Примусове відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності	114
Стаття 148. Конфіскація земельної ділянки.....	114
Стаття 148.1. Перехід права власності на земельні ділянки, що перебувають у користуванні	114
Стаття 149. Порядок вилучення земельних ділянок	115
Стаття 150. Особливо цінні землі та порядок припинення прав на них	117
Стаття 151. Порядок погодження питань, пов'язаних з викупом земельних ділянок для суспільних потреб або з мотивів суспільної необхідності	117
Розділ V. ГАРАНТІЇ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ.....	120
Глава 23. Захист прав на землю	120
Стаття 152. Способи захисту прав на земельні ділянки	120
Стаття 153. Гарантії права власності на земельну ділянку	120
Стаття 154. Відповідальність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за порушення права власності на землю.....	121

Стаття 155. Відповідальність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за видання актів, які порушують права власників земельних ділянок.....	121
Глава 24. Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.....	121
Стаття 156. Підстави відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.....	121
Стаття 157. Порядок відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.....	122
Глава 25. Вирішення земельних спорів.....	122
Стаття 158. Органи, що вирішують земельні спори	122
Стаття 159. Порядок розгляду земельних спорів органами місцевого самоврядування та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.....	123
Стаття 160. Права і обов'язки сторін при розгляді земельних спорів.....	124
Стаття 161. Виконання рішення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, та органів місцевого самоврядування щодо земельних спорів	124
Розділ VI. ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ	124
Глава 26. Завдання, зміст і порядок охорони земель	124
Стаття 162. Поняття охорони земель.....	124
Стаття 163. Завдання охорони земель	125
Стаття 164. Зміст охорони земель.....	125
Стаття 165. Нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів.....	125
Стаття 166. Рекультивация порушених земель.....	125
Стаття 167. Охорона земель від забруднення небезпечними речовинами	126
Стаття 168. Охорона ґрунтів	126
Глава 27. Використання техногенно забруднених земель.....	127
Стаття 169. Поняття техногенно забруднених земель	127
Стаття 170. Особливості використання техногенно забруднених земель сільськогосподарського призначення.....	127
Глава 28. Консервація земель.....	128
Стаття 171. Деградовані і малопродуктивні землі	128
Стаття 172. Консервація деградованих, малопродуктивних і техногенно забруднених земель	128
Розділ VII. УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ВИКОРИСТАННЯ І ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ	128
Глава 29. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних одиниць.....	128
Стаття 173. Межі районів, сіл, селищ, міст, районів у містах.....	128
Стаття 174. Органи, які приймають рішення про встановлення та зміну меж адміністративно-територіальних одиниць	129

Стаття 175. Порядок встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних одиниць	129
Стаття 176. Виключена.	129
Глава 30. Планування використання земель	130
Стаття 177. Загальнодержавні програми використання та охорони земель	130
Стаття 178. Регіональні програми використання та охорони земель	130
Стаття 179. Природно-сільськогосподарське районування земель	130
Стаття 180. Зонування земель	130
Глава 31. Землеустрій	131
Стаття 181. Поняття землеустрою	131
Стаття 182. Мета землеустрою.....	131
Стаття 183. Завдання землеустрою	131
Стаття 184. Зміст землеустрою	132
Стаття 185. Організація та порядок здійснення землеустрою	132
Стаття 186. Погодження і затвердження документації із землеустрою	133
Стаття 186.1. Повноваження органів виконавчої влади в частині погодження проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок..	139
Глава 32. Контроль за використанням та охороною земель.....	142
Стаття 187. Завдання контролю за використанням та охороною земель...	142
Стаття 188. Державний контроль за використанням та охороною земель	142
Стаття 189. Самоврядний контроль за використанням та охороною земель	143
Стаття 190. Громадський контроль за використанням та охороною земель	143
Глава 33. Моніторинг земель	143
Стаття 191. Призначення моніторингу земель	143
Стаття 192. Завдання моніторингу земель	144
Глава 34. Державний земельний кадастр	144
Стаття 193. Визначення державного земельного кадастру	144
Стаття 194. Призначення державного земельного кадастру	144
Стаття 195. Завдання ведення державного земельного кадастру	144
Стаття 196. Склад відомостей Державного земельного кадастру	145
Стаття 197. Кадастрове зонування.....	145
Стаття 198. Кадастрові зйомки	145
Стаття 199. Бонітування ґрунтів	145
Стаття 200. Економічна оцінка земель	145
Стаття 201. Грошова оцінка земельних ділянок.....	146
Стаття 202. Державна реєстрація земельних ділянок	146
Стаття 203. Облік кількості та якості земель.....	146
Стаття 204. Ведення Державного земельного кадастру	146
Глава 35. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель	147

Стаття 205. Зміст економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель	147
Стаття 206. Плата за землю	147
Глава 36. Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.....	147
Стаття 207. Умови відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.....	147
Стаття 208. Звільнення від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.....	148
Стаття 209. Використання коштів, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва	149
Розділ VIII. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	150
Глава 37. Відповідальність за порушення земельного законодавства	150
Стаття 210. Недійсність угод щодо земельних ділянок.....	150
Стаття 211. Відповідальність за порушення земельного законодавства....	150
Стаття 212. Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок	151
Розділ IX. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	151
Розділ X. ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ	152
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про Державний земельний кадастр».....	159
Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	160
Стаття 1. Визначення термінів	160
Стаття 2. Мета ведення Державного земельного кадастру	161
Стаття 3. Принципи Державного земельного кадастру.....	161
Стаття 4. Регулювання відносин, що виникають при веденні Державного земельного кадастру.....	161
Стаття 5. Загальні засади ведення Державного земельного кадастру.....	162
Розділ II. ОРГАНИ ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ.....	162
Стаття 6. Система органів Державного земельного кадастру.....	162
Стаття 7. Повноваження органів, що здійснюють ведення Державного земельного кадастру.....	163
Розділ III. СКЛАД ВІДОМОСТЕЙ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ.....	164
Стаття 8. Геодезична та картографічна основа Державного земельного кадастру	164
Стаття 9. Державний кадастровий реєстратор.....	164
Стаття 10. Об'єкти Державного земельного кадастру	166
Стаття 11. Вимоги до відомостей про об'єкти Державного земельного кадастру	167
Стаття 12. Склад відомостей Державного земельного кадастру про державний кордон України	167

Стаття 13. Склад відомостей Державного земельного кадастру про землі в межах територій адміністративно-територіальних одиниць.....	167
Стаття 14. Склад відомостей Державного земельного кадастру про обмеження у використанні земель.....	168
Стаття 15. Відомості про земельні ділянки.....	169
Стаття 16. Кадастровий номер земельної ділянки	169
Стаття 17. Склад відомостей Державного земельного кадастру про кадастрове зонування земель в межах території України	170
Стаття 18. Документи, які створюються під час ведення Державного земельного кадастру.....	170
Стаття 19. Класифікатори, довідники та бази даних, необхідні для ведення Державного земельного кадастру	170
Розділ IV. ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ	171
Стаття 20. Статус відомостей Державного земельного кадастру	171
Стаття 21. Підстави та основні вимоги щодо внесення відомостей до Державного земельного кадастру	171
Стаття 22. Вимоги до документів, які є підставою для внесення відомостей до Державного земельного кадастру	175
Стаття 23. Електронний документ, що містить відомості про результати робіт із землеустрою та оцінки земель, які підлягають внесенню до Державного земельного кадастру	175
Стаття 24. Державна реєстрація земельної ділянки	175
Стаття 25. Поземельна книга.....	178
Стаття 26. Внесення відомостей до Поземельної книги.....	179
Стаття 27. Особливості внесення до Державного земельного кадастру відомостей про земельну ділянку у разі її поділу чи об'єднання з іншою земельною ділянкою, а також відновлення її меж	180
Стаття 28. Внесення до Державного земельного кадастру відомостей про обмеження у використанні земель.....	180
Стаття 29. Внесення до Державного земельного кадастру відомостей про суборенду, сервітут, які поширюються на частини земельних ділянок.....	182
Стаття 30. Взаємодія інформаційних систем Державного земельного кадастру та Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.....	183
Стаття 31. Інформаційна взаємодія Державного земельного кадастру, містобудівного кадастру, кадастрів інших природних ресурсів та інших інформаційних систем	184
Стаття 32. Порядок внесення до Державного земельного кадастру відомостей про межі державного кордону України, межі адміністративно-територіальних одиниць, нормативну грошову оцінку земель, розташованих в межах територій адміністративно-територіальних одиниць, економічну оцінку земель, обмеження у використанні земель, встановлені законами та прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами	184

Стаття 33. Облік кількості та якості земель.....	185
Стаття 34. Кадастровий план земельної ділянки.....	186
Стаття 35. Кадастрова карта (план)	187
Стаття 36. Оприлюднення відомостей Державного земельного кадастру.....	187
Стаття 37. Виправлення помилок, допущених при веденні Державного земельного кадастру.....	189
Стаття 38. Порядок користування відомостями Державного земельного кадастру	190
Розділ V. ГАРАНТІЇ ДОСТОВІРНОСТІ ВІДОМОСТЕЙ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ	193
Стаття 39. Відповідальність у сфері Державного земельного кадастру	193
Розділ VI. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕДЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ, ПЛАТА ЗА ПОСЛУГИ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ	194
Стаття 40. Фінансове забезпечення ведення та функціонування Державного земельного кадастру.....	194
Стаття 41. Плата за внесення відомостей до Державного земельного кадастру, внесення змін до них, надання відомостей з Державного земельного кадастру.....	194
Розділ VII. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ	195
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про землеустрій»	208
Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	209
Стаття 1. Основні терміни та їх визначення	209
Стаття 2. Призначення землеустрою	211
Стаття 3. Система землеустрою	212
Стаття 4. Суб'єкти землеустрою.....	212
Стаття 5. Об'єкти землеустрою.....	212
Стаття 6. Принципи землеустрою.....	213
Стаття 7. Правова основа землеустрою.....	213
Розділ II. ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ І ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ЗЕМЛЕУСТРОЮ.....	213
Стаття 8. Органи, що здійснюють регулювання у сфері землеустрою	213
Стаття 9. Повноваження Верховної Ради України у сфері землеустрою ..	214
Стаття 10. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері землеустрою	214
Стаття 11. Повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим у сфері землеустрою.....	214
Стаття 12. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим у сфері землеустрою.....	215
Стаття 13. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері землеустрою.....	215

Стаття 131. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин, у сфері землеустрою.....	215
Стаття 14. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, у сфері землеустрою.....	216
Стаття 141. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, у сфері землеустрою	217
Стаття 15. Повноваження обласних рад у сфері землеустрою	217
Стаття 16. Повноваження Київської і Севастопольської міських рад у сфері землеустрою.....	217
Стаття 17. Повноваження районних рад у сфері землеустрою	218
Стаття 18. Повноваження районних у містах рад у сфері землеустрою	218
Стаття 19. Повноваження сільських, селищних, міських рад у сфері землеустрою.....	218
Розділ III. ОРГАНІЗАЦІЯ І РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЛЕУСТРОЮ.....	218
Стаття 20. Обов'язковість землеустрою.....	218
Стаття 21. Організація і планування землеустрою.....	219
Стаття 22. Підстави проведення землеустрою	219
Стаття 23. Нормативно-правові акти з питань здійснення землеустрою...220	220
Стаття 24. Норми і правила у сфері землеустрою.....	220
Стаття 25. Документація із землеустрою	220
Стаття 26. Замовники і розробники документації із землеустрою	221
Стаття 27. Права та обов'язки замовників документації із землеустрою ..222	222
Стаття 28. Права та обов'язки розробників документації із землеустрою 222	222
Стаття 29. Загальні вимоги до змісту документації із землеустрою	223
Стаття 30. Погодження і затвердження документації із землеустрою	223
Стаття 31. Порядок внесення змін до документації із землеустрою	224
Стаття 32. Державний фонд документації із землеустрою	224
Стаття 33. Порядок користування документацією із землеустрою	224
Стаття 34. Топографо-геодезичні та картографічні роботи при здійсненні землеустрою.....	225
Стаття 35. Інвентаризація земель при здійсненні землеустрою.....	225
Стаття 36. Ґрунтові, геоботанічні та інші обстеження земель при здійсненні землеустрою.....	226
Стаття 37. Бонітування ґрунтів при здійсненні землеустрою	227
Стаття 38. Земельно-оціночні роботи при здійсненні землеустрою	227
Стаття 39. Природно-сільськогосподарське районування земель при здійсненні землеустрою	227
Стаття 40. Технічне та технологічне забезпечення землеустрою.....	228
Стаття 41. Надання консалтингових послуг з питань землеустрою.....	228

Розділ IV. ПРОВЕДЕННЯ ЗЕМЛЕУСТРОЮ НА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ.....	229
Стаття 42. Технічна документація із землеустрою щодо визначення та встановлення в натурі (на місцевості) державного кордону України	229
Стаття 43. Виключена	229
Стаття 44. Виключена	229
Стаття 45. Схеми землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць.....	229
Стаття 46. Проекти землеустрою щодо встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальних одиниць	231
Стаття 47. Проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісгосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів	233
Стаття 48. Врахування громадських інтересів при здійсненні землеустрою.....	235
Розділ V. ЗЕМЛЕУСТРІЙ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....	236
Стаття 49. Виключена	236
Стаття 49. Проекти землеустрою щодо приватизації земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій.....	236
Стаття 491. Проекти землеустрою щодо організації території земельних часток (паїв)	237
Стаття 50. Проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок.....	239
Стаття 51. Проекти землеустрою щодо впорядкування території для містобудівних потреб.....	240
Стаття 52. Проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь	241
Стаття 53. Проекти землеустрою щодо впорядкування території населених пунктів	242
Стаття 54. Робочі проекти землеустрою	244
Стаття 55. Технічна документація із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).....	246
Стаття 551. Технічна документація із землеустрою щодо встановлення меж частини земельної ділянки, на яку поширюється право суборенди, сервітуту	248
Стаття 56. Технічна документація із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок	248
Стаття 57. Технічна документація із землеустрою щодо інвентаризації земель	249

Стаття 58. Врахування державних інтересів при здійсненні землеустрою на місцевому рівні	250
Стаття 59. Врахування громадських і приватних інтересів при здійсненні землеустрою на місцевому рівні	250
Розділ VI. ДЕРЖАВНИЙ І САМОВРЯДНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ЗДІЙСНЕННЯМ ЗЕМЛЕУСТРОЮ	250
Стаття 60. Державний контроль за здійсненням землеустрою	250
Стаття 61. Виключена	251
Стаття 61.1. Державний нагляд у сфері землеустрою	251
Стаття 62. Державна експертиза документації із землеустрою	252
Стаття 63. Саморегулювання у сфері землеустрою	252
Стаття 64. Авторський нагляд за виконанням проектів землеустрою	254
Розділ VII. НАУКОВЕ, КАДРОВЕ І ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗЕМЛЕУСТРОЮ	254
Стаття 65. Наукове забезпечення землеустрою	254
Стаття 66. Професійна підготовка та кадрове забезпечення у сфері землеустрою	254
Стаття 66.1. Державний реєстр сертифікованих інженерів-землевпорядників	257
Стаття 67. Фінансування робіт із землеустрою	258
Розділ VIII. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗЕМЛЕУСТРОЮ	259
Стаття 68. Відповідальність за порушення законодавства у сфері землеустрою	259
Стаття 69. Відшкодування шкоди, заподіяної у результаті здійснення землеустрою	261
Стаття 70. Вирішення спорів з питань землеустрою	261
Розділ IX. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	261
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про оцінку земель»	262
Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	263
Стаття 1. Основні терміни та їх визначення	263
Стаття 2. Правове регулювання оцінки земель	264
Стаття 3. Об'єкти оцінки земель	264
Стаття 4. Принципи проведення оцінки земель	264
Стаття 5. Види оцінки земель	264
Стаття 6. Суб'єкти оціночної діяльності у сфері оцінки земель	265
Стаття 7. Оцінювачі з експертної грошової оцінки земельних ділянок та розробники технічної документації з оцінки земель	266
Стаття 8. Професійна підготовка оцінювачів з експертної грошової оцінки земельних ділянок	266
Стаття 9. Позбавлення кваліфікаційного свідоцтва оцінювача з експертної грошової оцінки земельних ділянок	268

Стаття 10. Права та обов'язки суб'єктів оціночної діяльності у сфері оцінки земель	268
Стаття 11. Діяльність у сфері оцінки земель	268
Розділ II. ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬ	269
Стаття 12. Нормативно-методичне регулювання оцінки земель	269
Стаття 13. Обов'язкове проведення грошової оцінки земельних ділянок	269
Стаття 14. Обмеження щодо проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок	271
Стаття 15. Підстави для проведення оцінки земель	271
Стаття 16. Порядок проведення бонітування ґрунтів	271
Стаття 17. Порядок проведення економічної оцінки земель	272
Стаття 18. Порядок проведення нормативної грошової оцінки земельних ділянок	272
Стаття 19. Порядок проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок	272
Розділ III. ДОКУМЕНТАЦІЯ З ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬ ТА ЇЇ ЗАТВЕРДЖЕННЯ	273
Стаття 20. Документація з оцінки земель	273
Стаття 21. Державна експертиза документації з оцінки земель	273
Стаття 22. Рецензування звітів з експертної оцінки земельних ділянок	274
Стаття 23. Затвердження технічної документації з оцінки земель	274
Стаття 24. Фінансування робіт з оцінки земель	275
Розділ IV. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬ. САМОРЕГУЛІВНІ ОРГАНІЗАЦІЇ У СФЕРІ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬ	275
Стаття 25. Державне регулювання у сфері оцінки земель	275
Стаття 26. Саморегулівні організації у сфері оцінки земель	276
Розділ V. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬ	276
Стаття 27. Відповідальність за порушення законодавства у сфері оцінки земель	276
Стаття 28. Virішення спорів	276
Розділ VI. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	276

ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру» від 14 січня 2015 р. № 15	278
---	-----

ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення» від 16 листопада 2016 р. № 831	294
---	-----

ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного	
---	--

зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу» від 25 липня 2007 р. № 963 303

ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Про затвердження Типового договору оренди землі» від 3 березня 2004 р. № 220 307

ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Деякі питання реалізації пілотного проекту із запровадження принципу екстериторіальності в державній реєстрації земельних ділянок» від 3 червня 2020 р. № 455.....317

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО СПОРІВ У ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ.....323